

# Ruszinszkó hitvallástétele a nyelvi és kulturális autonómia mellett

**A Duchnovics Egyesület hatalmas méretű kongresszusa Munkácson — Ezrekre menő tömeg demonstrálása az ukránizálás és csehsítés ellen**

Munkács, június 5. (Saját tudósítónktól.) Alig öt évvel ezelőtt csendben, szerény keretek közt alakult meg Ruszinszkóban a Duchnovics Egyesület a ruszin nyelv és a ruszin népies kultúra megvédése céljából. Anyagi erőforrásokkal nem rendelkezett, de céljai emberi jogon és természeti törvényen alapulók, tagjainak lelkesedése pedig lélekéből fakadó volt. Szembelényezkedett a kormány által pénzzel és hatalmi eszközökkel bőségesen támogatott ukránizáló — a háttérben lappangó szándék szerint csehsítés — törekvésekkel, melynek a „Proszvita” volt a melegágya. A mozgalomba tüstént bekapcsolódott a ruszin tanítók gerinceiből s olyan lelkes agitációt fejtettek ki, hogy az egyesület, mely a maga elé tűzött főcél mellett a népművelésnek, az általános ismeretterjesztésnek, a dal és zene megkedvelésének is kultiválójává lett, politikai pártállásra való tekintet nélkül szíva fel magába a tömegeket, úgy, hogy ma már közel 40.000 tagot számlál. Ezzel szemben a „Proszvita”, mely a kormány jóvoltából nehéz milliókat fecsegtet el, gyors haladásnak indult.

## Felvonulás a kongresszusra

A Duchnovics Egyesület vezetősége tegnapra kongresszust hívott össze Munkácsra. Az előkészületek minden nagyobb propaganda nélkül folytak. Hogy nagy tömegek fognak a kongresszusra összejönni, arra senki sem gondolt. S a csoda mégis megtörtént: a gör. kat. plébános másodnapján egész emberáradat lepté el Munkács városát. Zene, bandériumos tömegek vonultak be már a kora délutáni órákban a falvakból, úgy, hogy a városi polgárság, mely jóformán nem is tudta, hogy mi van készülődésben, kíváncsian találgatta a váratlan esemény okát és célját.

A vidékről összesereglett tömeg a városbeli ruszinokkal együtt déltájban mintegy 3000 főre szaporodott. A fegyelmezett sereg 1 órakor a városháza elé vonult. A lovas bandérium három csoportra osztva léphetett a gyalogosok előtt. A felvonulók közt méltó feltűnést keltettek a festőien szép ruszin nemzeti viseletbe öltözött leányok s a Kőrös-mezőről és Rahóváról lerándult dallás huculok. Alig hogy a tömeg rendre verődött, megérkeztek a kassai és ungvári vendégek. Beszki Antal dr. kormányzó Petrigalla dr. főpolgármester üdvözölte. A kormányzó örömeinek adott kifejezést a lelkesedés mámorában úszó ezrek láttán, melyből azt a következtetést vonhatta le, hogy a ruszin nép nemzeti önjudatára ébredt.

## A kongresszus lefolyása

Pontban két órakor kezdődött meg a Csillag-szálló tágas nagytermében a kongresszus. A termet pillanatok alatt úgy eltelepedt a sokaság, hogy egy gombostűt is alig lehetett volna leejteni. A szálloda előtti téren is mintegy ezer ember csoportosult össze, akik később, miután a rendőrség szétosztásra szólította fel őket, a Városi Színház előtt gyülekeztek. A kongresszusi terem podiumán Beszki Antal dr. kormányzó, Maček dr., a kassai tábla ruszin alelnöke, Kurtyák János és Gagatko dr. nemzetgyűlési képviselő, Kossey Elek főesperes, Petrigalla dr. főpolgármester, Kaminszky József dr., Demkó Mihály, Petrik Igor dr. ungvári közjegyző stb. foglaltak helyet.

Az elnöki tisztet Kaminszky és Maček felváltva töltötte be. Szabó Eumén nagyszívből főesperes, a Duchnovics Egyesület elnöke, bejegyzése miatt nem jöhetett el a kongresszusra. Kaminszky dr. indítványára elhatározták a kongresszus, hogy táviratilag üdvözölje Mass elnököt, Svehlát, Hodza Milánt, Rozsypál alkormányzót, Gebé püspököt, Petroff egyetemi tanárt és Szabó Eumént. Kaminszky és Petrigalla üdvözlő szavai után Demkó Mihály az orosz nyelv és orosz kultúra egységességét állította nagy helyeslés mellett. Maček dr. a szlovenszkói ruszinok üdvözlését tolmácsolta s igen éles szavakkal kelt ki a Szlovenszkón élő ruszinok elszóvákosítása miatt. Kurtyák képviselő, az Autonóm Földműves Szövetség elnöke, viharos éljenzés közepette jelentette ki, hogy

a kongresszusi nap megmutatta az orosz kultúra és nyelv egységét.

Gagatko nagyorosz orientációjú beszédét próbált burkolni formába öltöztetni. Petroff tanár az orosz emigránsok nevében üdvözölte a kongresszust. Lengyel egyetemi hallgató az egyesület ellen agitáló ukránokat támadta hevesen. Kaminszky felolvasta a távollévő Szabó Eumén elnök irásban beküldött beszédét, melyben felhívja az egyesület figyelmét arra, hogy Dobryanszky Adolfinak őszel bekövetkező emlékünnepélyével kapcsolatban pályázat írásuk ki az ő életútjának megírására.

Fencik István dr. a Duchnovics Egyesület egyévi működéséről számolt be. Kitért a jelentésből, hogy az egyesületnek, mely 10 szakosztállyal működik, 2192 központi és 36.000 vidéki tagja van. Az elmúlt év folyamán összesen 1800 felolvasást tartottak s 1420 koncertet, vagy szimfóniai előadást rendeztek. Van az egyesületnek ezidőszori hat kulturális és 216 olvasóköre. A kiadott új könyvek száma 41. Tüskéri jelentést Fencik dr. lendületesen, lelkes éljenzés közepette, azzal fejezte be, hogy mindenkinek dolgoznia kell az egységes irodalmi nyelv kifejtésén.

Hornyák Emil tiltakozásra hívta fel az egyesület vezetőségét a miatt, hogy

a tanuló gyermekeket nem a saját anyanyelvükön tanítják az iskolákban, hanem cseh és ukrán keveréknyelven, amiből bábeli nyelvezavar támad.

Spenik László alapos, logikusan felépített beszédében sorakéntek a jelenvalókat az egyesület erővel való munkálkodására. Vaszilenko Mihály a

Panikievics-féle ukrán grammatika tarthatatlanságát bizonyította s rezolúcióképp elfogadta a kongresszussal, hogy

ki kell erőszakolni az orosz nyelv bevezetését az összes ruszinszkói iskolákban.

Jenei beregrákosi földműves szintén az ukránizálás és csehsítés ellen kelt ki. Juricskó László határozati javaslatában azt kívánta, hogy az egyesület vezetősége az egy ízben már visszautasította Szabó Eumén-féle nyelvtant terjesztése újból a kormány elé jóváhagyás végett s az eredményről 4 hét múltán legyen jelentés. Javaslátát egyhangulag elfogadták.

Dobos tanfelügyelő, Dragula gimn. igazgató és Bucsin Béla beszéde után Gocza János gazdálkodó hatalmas szónoki erővel támadta Volosint, kinek említésekor a tömeg hangos „fuj”-kiáltásokkal adott kifejezést érzelmeinek.

„Akkor a régi monarchiában a császárok lakói voltak — mondotta a szónok —, azok itt is lakászeropet visznek, hogy uraikól komókat kapjanak.”

# A kőtörő cigányok csodálatosan gazdag cseppkőbarlangot fedeztek fel Bazin mellett

**A hiváncsiak százai zárandokolnak a természet remekéhez — Egy bazini városi tisztviselő életveszélyes kufatóútja — A cigánypurdék letördelék és hatosokért árulják a szebbnél-szebb cseppkőveket**

**A Prágai Magyar Hirlap munkatársának látogatása az ujonnan felfedezett barlangok színhelyén**

Bazin, június 6.

Bazin, az egykori szabad királyi város, amely az utolsó tíz év alatt meglehetősen visszafejlődött, egyhanguan éli kisvárosi életét a Kiskárpátok nyulványainál, a másik két hajdan való szabad királyi város: Szentgyörgy és Modor közé élve. Nincs semmi, ami kizökkentené kispolgári nyugalomból, ha csak a vasárnapi kirándulókat nem lehet a nyugalomzavarok közé sorolni. Bár ezek a kirándulók, akik jórészt Pozsonyból rekrutálódnak, nem sok vizet zavarhatnak. Megelégszenek azzal, hogy megkóstolják a híres bazini karcost, aztán kissé szétnéznek a hegyekben és máris sietnek vissza.

## Bazin város szenzációja

Pár nap óta azonban fel van kavarva Bazin nyugalma. Az emberek lelkesedve adják egymásnak tovább a nagy helyi szenzációt.

**Bazin mellett az egyik kőbányában cseppkőbarlangot fedeztek fel.**

Bazin nem volt, hanem lesz, meg van alapozva a város szerencséje, az idegenforgalom szédeltes arányává válik majd, Aggtelek, Döményfalva, Macocha lepípálva! Hát így a jó baziniak!

Tény az, hogy a Kiskárpátokban meglehetősen ritka a cseppkőképződmény, mert ezek a hegyek jórészt mészkövet és bazaltot rejtnek mélyükben és

**mindössze Limbach környékén van egy egészen kicsiny jelentőségű barlang, amelyben cseppkőképződmény van.**

Érthető tehát, hogy a bazini felfedezés híre azonnal vonatra iltem.

Bazinban tudtam csak meg, hogy a barlang nem közvetlen a város területén, hanem a városkától 7 kilométernyire, Czajlán túl az országút mellett fekszik. Vasárnap lévén, egy sereg kiránduló igyekszik kifelé. Egy kétfogatú batárna engem is fölvesznek. A két pejkó ugyancsak nekiindult, amíg a rázós, zötyögős országúton elporoszkált a célig. A velünk jött Jánoska bazini városi főszámvevő elsőnek ugrott le a kocsiról.

## A csokoládéképű felfedezők

— Hát itt volnánk! — jelenti ki és a kocsiban ülőket kitessékeli.

Egy sereg cigánykölők rohanja meg az érkezőket. Rongyosak, piszkosak, feketék. Alázatosan a sapkájukat tartják némi kis pénzmagért.

— Ezek ma jól keresnek! — hallom a társaság egyik tagjától. — Leszállnak a barlangba.

**cseppkővet hoznak fel és kapnak egy-két koronát egy darabért.**

Különbön tulajdonképpen ők fedezték fel a barlangokat.

— A cigánypurdék?

— Igen. Itt örök a követ ebben a bányában és munka közben egyszerre csak megnyílt előttük a — barlang.

Ez egészen regényes, gondolom magamban.

## A csákány nyomán csodavilág nyílik

Közben a bányába érünk. Az országút mellett fekszik a Pálffy-féle latifundium, azaz most állami birtok területén, tehát a csehszlovák kultúrterce hatáskörébe tartozik.

**A múlt hét csütörtökjén történt a felfedezés, tényleg a kőtörő cigányok által.** Munka közben csákányuk egyszerre csak elég nagy nyílásra akadt és pedig a kőbánya jobb és baloldali egy-egy barlangszája. Az egyik cigánygyerek lebátorkodott és csaknem oda volt a bámulattól.

**A leggyönyörűbb cseppkőképződmények a barlang oldalán és mennyezetén.**

Azonnal le is tört néhányat és a felszínre hozta.

## Az első kutatók

A cigánygyerek felfedezésének persze hamar híre terjedt a környéken. A közelben mészegetők dolgoznak, azok is a barlanghoz siettek, de miután a nyílása még nem volt olyan nagy, hogy felnőtt ember belemerészkedhetett volna, ők is megelégedtek a cigányfiu hírmondásával. Még aznap délután Czajlán árverésen járt egy bazini városi hivatalnok: Szloboda Károly. A végrehajtóval együtt kiment a barlangokhoz és

**neki sikerült a cigánygyerek után elsőnek lejutnia a barlangba. A jobboldali barlang lehet vagy harminc méter mély, a baloldali tizehárom méter.**

Szloboda Károly csak hasonaszva juthatott előre és mintegy husz percig tartózkodott lent. Véresen, összetépett ruhával jött elő és

**több pompás cseppkővet hozott a felszínre. Másnap, pénteken a jobboldali barlang nyílását elzárta egy lereszkedett kőszilárd.**

úgy hogy most csak a kisebb, a baloldali barlang van hozzáférhető állapotban.

## Szabad préda a cseppkő

Nem kell sok biztatás és tíz percen belül két szurtos Felső-ivadék kalapáccsal felsejérvén szállt le a barlangba és pár hatosért egészen szép cseppkőveket raknak elem. Jártam tavaly a macochai cseppkőbarlangban. Ha ott valaki egy darab követ letörni merészelne, becsúsnák, mert büntetendő cselekmény.

**Itt ma még szabad préda a cseppkő és minden kiránduló olesón juthat hozzá a cigánykaraván nem kis gaudiumára. A hatóságoknak már bejelentették az állami területen talált barlangokat, de vasárnapig**

**a hivatalok még nem érdeklődtek a dolgot iránt.**

Pedig a baziniak, akik vasárnap óta seregestől keresik fel e helyet, azt remélik, hogy cseppkőbarlangjai révén még egykor híres város lesz Bazin. Különösen ha hozzávesszük, hogy

**egy másik felfedezés is körülbelül egy**

A méreteiben hatalmas kongresszus a ruszin nép ünnepélyes hitvallástétele volt a teljes nyelvi és kulturális autonómia mellett.

Egy Antalovszky nevű rákosi gazda elkészenedten fakadt ki, hogy a képviselők, ha a parlament nem reagál a nép érdekében tett javaslataikra, forduljanak magához a néphez.

## Választások

A mindvégig emelkedett hangulatban lefolyt kongresszus dísztagokká választotta: Beszki Antal dr. kormányzót, Gebé Péter gör. kat. püspököt, Petroff dr. egyetemi tanárt, Szabó Simon dr. prelátest, Hajn dr. képviselőt, Novikov egyetemi tanárt s Franzev és Polivka professzorokat.

Elnök újból Szabó Eumén, főtitkár Fencik István dr., alelnökök: Kaminszky József dr. és Petrik Igor dr., jegyzők: Valniczky Emil dr. és Fedor Pál, pénztárnok Medgyessy István, háznagy és zászlótartó Róthy Simon lettek. A központi választmányba 26 tagot, a teljes választmányba 46 tagot választottak.

időbe esik a cseppkőbarlangok felfedezésével.

A mészegetők egy hajításnyira dolgoznak a barlangtól.

## Titokzatos rováskok a barlang falán

A mészegetők tanyájától belára, a „Pezinske Tátry” hegy oldalában, amely már Bazin város tulajdona, ugyancsak a múlt hét végén egy barlangszája alcadtak.

Egy munkás leszállt az üregbe és a barlang falán mindenféle régi felirato-  
tokat talált.

Gyufát gyújtott és a lángot léghuzam kifelé hozta, úgyhogy ebből azt sejtik, hogy

**a barlang jó mély és lehetséges, hogy a folytatásában tavat találunk.**

Bazin város tanácsa ezt a barlangot még e héten megnyitja. A munkások először a barlang nyílása körül építenek valamilyen terraszt, hogy a munka azután könnyebben menjen. Nincs kizárva, hogy ez a barlang régebben valamilyen rablóbanda, a híres szlovenszkói Raynoha banda tanyája lehetett.

Az országúthoz közel, de jól eldugott helyen, a hegyoldalban fekszik, úgy hogy igazán csak a véletlen folytán akadhettek nyomára mert

**a nyílás földdel gondosan el volt takarva**

és csak jó három méternyi földréteg felásása után nyílt meg a barlang.

**A jó mészegetők persze azt remélik, hogy rövidesen mérhetetlen gazdaságra tesznek szert,**

mert ebben a barlangban van elásva cserépfazekakban a mesebeli Dárius kincse...

Pozsonyi turista és cserkészklubok a Prágai Magyar Hirlap künnjárt munkatársától értesültek a bazini felfedezésekről. Nyomban elhatározták, hogy legközelebb expedíciókat menesztenek a nevezetes helyre, ahol

**talán egyszer mégis csak kiszáll a múlt emlék-védőhivatal is és bünteti ott a cigányvársárt.**

Szakértők, akiknek megmutattuk a bazini leleteket és akik a legutóbb felfedezett deményfalvai barlang cseppkőveit is látták, kijelentették, hogy a bazini cseppkővek sokkal szebbek a deményfalvai barlang kőveinél.

## POZSONYI SZERKESZTŐSÉGÜNK

és KIADÓHIVATALUNK

eddig helyiségéből átköltözött Gröszling-  
utca 36. sz. I. em. alá. Telefonszám 27—87.

## KASSAI SZERKESZTŐSÉGÜNK

Ruman-utca 6. szám alatt megkezdte működését. A szerkesztőség telefonszáma 495. A Kassa körüli eseményekről a lap barátai délután 5-ig ezt a telefonszámot szíveskedjenek felhívni. Kassa társadalmi egyesületei, intézményei és hivatalai lent kassai szerkesztőségünkbe szíveskedjenek közleményeiket leadni.